

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPREM

Segon semestre de 2017

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

Resum

El text recull el comentari de les resolucions del Tribunal Suprem que afecten els usos i els drets lingüístics i el règim jurídic de la llengua, dictades durant el segon semestre del 2017.

Paraules clau: Jurisprudència, Tribunal Suprem, dret lingüístic, llengua oficial.

JURISPRUDENCE ON SUPREME COURT

Abstract

The text includes comments about the judgments that affect the uses, the linguistic rights and the legal system of the language given by the Spanish Supreme Court during the second half of the year (between July and December 2017).

Keywords: Jurisprudence; Spanish Supreme Court; Linguistic Law; official language.

* Eva Pons Parera. Professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona, evapons@ub.edu

** Agustí Pou Pujolràs. Professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona, agustipou@ub.edu

Citació recomanada: PONS PARERA, Eva; POU PUJOLRÀS, Agustí. «Jurisprudència del Tribunal Suprem. Segon semestre de 2017». *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 69, (juny 2018), p. 296-307. DOI: [10.2436/rld.i69.2018.3139](https://doi.org/10.2436/rld.i69.2018.3139).

Sumari

1 Nacionalitat

2 Garanties lingüístiques en el dret de defensa

3 Conflictes laborals en l'àmbit de la normalització lingüística

4 Marques

5 Diferències en les versions lingüístiques del dret europeu

6 Nomenament com a intèrpret jurat per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica

7 La llengua en contractes privats

8 Obligació de finançament d'obres audiovisuals

9 Altres

Durant el segon semestre de 2017 hem localitzat un gran nombre de resolucions del Tribunal Suprem que incideixen sobre la llengua, però pràcticament totes d'una manera tangencial. Tal com s'ha esdevingut en les darreres cròniques, doncs, no s'apunten línies doctrinals rellevants noves pel que fa al seu règim jurídic.

Agrupem les resolucions en els blocs següents: nacionalitat, garanties lingüístiques en el dret de defensa, conflictes laborals en l'àmbit de la normalització lingüística, marques, diferències en les versions lingüístiques del dret europeu, nomenament com a intèrpret jurat per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica, la llengua en els contractes privats, obligació de finançament d'obres audiovisuals i altres resolucions amb una incidència lingüística tangencial.

D'aquests blocs destaquem les diverses sentències que resolen al·legacions sobre vulneració del dret de defensa amb relació a diferents tipus d'irregularitats. La doctrina aplicada segueix el criteri que hem anat assenyalant en aquesta crònica d'acord amb el qual només es pot apreciar una lesió del dret de defensa per motius de llengua quan la lesió del dret de defensa hagi sigut real i efectiva i no per simples irregularitats o per al·legacions que es fan en el recurs de cassació i que no s'han posat de manifest al llarg del judici.

També continuem donant compte de resolucions que inadmeten els recursos de cassació presentats per la Xunta de Galícia contra les sentències d'instància que decidien a favor dels professors de gallec (impartien cursos a l'Administració per obtenir els certificats de llengua gallega CELGA) que van ser acomiadats i que reclamaven la laboralitat de la relació que els vinculava amb l'Administració autonòmica. El volum de resolucions que han recaigut (52 resolucions en cassació) dona a aquest conflicte entre els professors i l'Administració de la Xunta una dimensió notable. Podeu veure'n un comentari a les tres cròniques anteriors ([Revista de Llengua i Dret núm. 66](#), pàg. 348-349; [Revista núm. 67](#), pàg. 378 i 379; i [Revista núm. 68](#), pàg. 265).

Pel que fa a la matèria marcària, recollim una resolució que planteja una qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de la Unió Europea. En concret, li pregunta sobre la interpretació d'un article del Reglament europeu 510/2006, que protegeix les denominacions registrades contra les denominacions de productes que les evoquin. Podem constatar novament la importància del vessant lingüísticocultural en l'enjudiciament de les formes denominatives protegides (en aquest cas, la denominació d'origen «*queso manchego*»), i més quan aquest àmbit de protecció denominativa transcendeix l'Estat.

Finalment, i també mitjançant l'ús de la qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia, resol la STS de 21 de desembre, relativa a la interpretació d'una normativa comunitària la versió en espanyol de la qual ofereix una solució diferent que les versions en anglès i francès. Com s'ha apuntat en altres ocasions, els sistemes multilingües de creació del dret poden generar mandats normatius diferents en les diverses versions lingüístiques que han de ser resoltes pels mateixos tribunals dels estats o, si el dubte és persistent i decisiu, pel Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

(Per accedir als textos de les sentències de la base del CENDOJ, primer s'ha d'obrir el cercador de la base de dades (<http://www.poderjudicial.es/search/indexAN.jsp>) i després clicar sobre l'enllaç que té cada resolució ressenyada. Per facilitar aquesta operació consignem aquesta adreça en cada resolució o bloc de resolucions. D'aquesta manera, es pot baixar el text sense haver de fer servir l'opció de copiar l'identificador de la resolució a la casella «Texto a buscar» del mateix cercador.)

1 Nacionalitat

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 27 de juliol de 2017. Sala Contenciosa. Secció 5a. Ponent: Emilio Frías Ponce. Ref. CENDOJ: 28079130012017201618](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 17 de juliol de 2017. Sala Contenciosa. Secció 5a. Ponent: Juan Carlos Trillo Alonso. Ref. CENDOJ: 28079130052017100306](#), i 3 resolucions més.

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

En diverses resolucions sobre denegació de l'accés a la nacionalitat per residència hem trobat la menció al «coneixement suficient de la llengua castellana», si bé amb un caràcter totalment incidental. Només en un cas s'adverteix sobre el caràcter essencial del coneixement del castellà per accedir a la nacionalitat, si bé no era

aquesta la qüestió controvertida (STS de 27 de juliol). En una altra resolució s'indica la necessitat d'acreditar, a partir del 2015, el coneixement de l'idioma a través del certificat DELE, que expedeix l'Instituto Cervantes (STS 17 de juliol). En la majoria dels casos, però, el TS no entra a enjudiciar per la falta d'interès cassacional, per tal com el motiu de la impugnació refereix aspectes concrets, com l'acreditació de l'idioma, ja resolt a la instància i que no tenen, a parer del Tribunal, una projecció més enllà del cas (per exemple, STS de 25 d'octubre, de 30 de novembre i 5 de setembre de 2017).

Com notàvem en cròniques anteriors ([Revista núm. 67](#), de juny de 2017, pàg. 375-376), el TS, un cop consolidada la doctrina jurisprudencial sobre el tema, inadmet els recursos de cassació, sense entrar a analitzar-ne els fons. Per aquest motiu, la qüestió del coneixement de la llengua en l'accés a la nacionalitat només el deixem apuntat i no reproduïm les resolucions, que només tangencialment tracten aquesta qüestió.

2 Garanties lingüístiques en el dret de defensa

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 12 de juliol de 2017. Sala Penal. Ponent: Manuel Marchena Gómez. Ref. CENDOJ: 28079120012017201654.](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 4 d'octubre de 2017. Sala 1a. Secció 1. Ponent: Francisco Marín Castán. Ref. CENDOJ: 28079110012017202262.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 10 d'octubre de 2017. Sala Penal. Ponent: Alberto Gumersindo Jorge Barreiro. Ref. CENDOJ: 28079120012017100670.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 22 d'octubre de 2017. Sala Penal. Ponent: Francisco Monterde Ferrer. Ref. CENDOJ: 28079120012017100726.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 6 de novembre de 2017. Sala Penal. Secció 1. Ponent: Juan Ramón Berdugo Gómez de la Torre. Ref. CENDOJ: 28079120012017100788.](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 16 de novembre de 2017. Sala Penal. Secció 1. Ponent: Manuel Marchena Gómez. Ref. CENDOJ: 28079120012017202159.](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Diverses resolucions incideixen en qüestions relatives a l'al·legació de falta de garanties lingüístiques en el procés judicial. Com hem anat indicant en aquesta crònica jurisprudencial (per exemple, [núm. 67 de la Revista](#), pàg. 376-377), la intervenció de traductors i intèrprets en el procediment a fi que no es produeixi indefensió de la persona encausada, que prohibeix l'article 24.1 de la CE, s'orienta en un sentit poc formalista, de manera que la falta d'intervenció d'un tècnic lingüístic (o la possible intervenció deficient) es considera rellevant quan es produeix una lesió substantiva del dret que minvi de manera real i efectiva el dret de defensa. Les irregularitats sense incidència en la dimensió material del dret es consideren defectes formals que no queden coberts pel dret constitucional.

També indiquem de nou la rellevància, més des d'un punt de vista doctrinal que no en la decisió del cas, de la Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, per la qual es modifiquen la Llei d'enjudiciament criminal i la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, per transposar la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i a traducció en els processos penals, i la Directiva 2012/13/UE, de 22 de maig de 2012, relativa al dret a la informació en els processos penals.

Exposem les resolucions ressenyades seguint aquest ordre: primer, l'assistència d'intèrpret en les fases prèvies del procediment; segon, la intervenció d'aquest en el judici; tercer, la correcció en la traducció dels elements de prova, i quart, l'aportació de documents en llengua no oficial en un judici civil.

En primer lloc, doncs, la ITS de 16 de novembre de 2018 fa referència a la diligència d'entrada i escorcoll; per tant, diligències prèvies a l'acte del judici. L'acusat indica que no va estar assistit d'intèrpret, però la sentència, tot i que recorda que el dret a l'assistència d'intèrpret abasta des de les diligències policials fins al final del procés, i que la Directiva europea aconsella la presència d'intèrpret quan no ho impedeixi el caràcter

urgent de l'actuació, acull la doctrina segons la qual «no es suficiente con constatar que un inculpado es extranjero y precisa de intérprete en la práctica de una diligencia de entrada y registro para reputar vulnerado el derecho constitucional de defensa, es preciso que la ausencia de intérprete haya ocasionado una real y efectiva indefensión». És a dir, la doctrina de la lesió real i efectiva del dret. Crida l'atenció, però, com creu que la falta d'interpret «tendría relevancia penal si los recurrentes que invocan este motivo expusieran un contenido real y efectivo de indefensión, pues ni hubo declaraciones, ni se practicó interrogatorio que hiciera exigible la presencia, además, de un letrado». En altres paraules, per una banda, és el mateix acusat qui ha d'aportar els elements de lesió del dret, i per l'altra, cal atènyer-se al tipus d'actuació policial, atès que si no hi ha declaració ni interrogatori difícilment es pot vulnerar el dret.

En un segon bloc, recollim les dues resolucions en què el recurrent al·lega una mala traducció o interpretació, o la falta d'aquesta. La interlocutòria de 12 de juliol aborda l'al·legació de la falta d'interpret quan l'acusat va signar una conformitat en un judici per delictes contra la llibertat sexual. El Tribunal no hi aprecia cap lesió, per tal com es tracta d'una al·legació nova i que la falta de coneixement del castellà no té cap prova i no va ser advertida per cap dels jutges ni pel Ministeri Fiscal al llarg de tot el procediment en instància.

La resolució amb més contingut dins d'aquest bloc, però, és la Sentència de 6 de novembre, relativa a un delictes per tràfic de drogues, en què el recurrent indica la falta de qualificació de l'interpret, al·legació que el mateix Tribunal rebutja amb l'argument que l'acusat no diu en què consisteixen aquestes deficiències. Per al seu interès, tenint en compte que fa un repàs del marc normatiu i jurisprudencial aplicable al contingut lingüístic del dret de defensa, reproduïm una part del FJ 33 d'aquesta resolució.

TRIGESIMO TERCERO.- El motivo cuarto por infracción del derecho a un proceso con todas las garantías del artículo 24 CE, y al amparo del artículo 5.4 LOPJ, en relación con el artículo 852 LECrim, por haber designado en la primera sesión del juicio oral intérprete sin la debida cualificación para ello, observándose grandes deficiencias en la traducción que llevan indirectamente agravar consecuencias para recurrente.

El motivo se desestima.

Es cierto como afirman las SSTC. 188/91 de 3.10 y 181/94 de 3.10, la exigencia de un intérprete en el proceso penal para todos aquellos que desconozcan el idioma castellano deriva directamente de la Constitución, que reconoce y garantiza los derechos a no sufrir indefensión (art. 24.1) y a la defensa (art. 24.2). Tal exigencia es, asimismo, reconocida en el art. 6.3 c) Convenio para la Protección de los Derechos Humanos y Libertades Fundamentales, y en el art. 14.3 f) del Pacto Internacional de los Derechos Civiles y Políticos, que garantizan el derecho de toda persona a ser asistida gratuitamente de un intérprete si no comprende o no habla la lengua empleada en la Audiencia o en el Tribunal. Asimismo el art. 398 LECrim. en relación con los arts. 440, 441 y 442 de la misma, y establece que si el procesado no conociere el idioma español se nombrará un intérprete que prestara a su presencia juramento de conducirse bien y fielmente (SSTC. 5/84, 74/87, 71/88, 30/89).

La Comisión Europea ha indicado (informe de 18 de mayo de 1977, serie B, Vol. XXVII) que la finalidad de este derecho es evitar la situación de desventaja en que se encuentra un acusado que no comprende la lengua y porque es un complemento de la garantía de un proceso justo y de una audiencia pública, así como de «una buena administración de justicia».

El derecho a ser asistido de un intérprete deriva del desconocimiento del idioma castellano que impide al detenido ser informado de sus derechos, hacerlos valer y formular las manifestaciones que considere pertinentes ante la administración policial. Este derecho se dice en STC. 74/87, debe entenderse comprendido en el art. 24 de la Constitución en cuanto dispone que en ningún caso pueda producirse indefensión. Y aunque es cierto que este precepto parece referirse a las actuaciones judiciales debe interpretarse extensivamente como relativo a toda clase de actuaciones que afectan a un posible juicio y condena y, entre ellas, a las diligencias policiales cuya importancia para la defensa no es necesaria ponderar.

La STS. 867/2000 de 23.5, recuerda que es razonable que el derecho a ser asistido gratuitamente por un intérprete ha de ser incluido sin violencia conceptual alguna en el perímetro de este derecho fundamental (derecho a la defensa) aun cuando la norma constitucional no lo invoque por su nombre. Necesidad de intérprete que ha sido expresamente reconocido por el artículo 2º LO 5/2015 para la Transposición de la Directiva 2010/64/UE, que dio nueva redacción a los artículos 123 a 127 LECrim, capítulo II, título V, Libro primero. Y en concreto el artículo 123.1 reconoce a las personas que se le atribuye hecho punible, investigado, encausado o acusado, el

derecho a la interpretación y traducción gratuita al asumir los gastos la Administración independientemente del resultado del proceso. Tal derecho se descompone en lo siguiente:

a) derecho a ser asistido gratuitamente de un intérprete que utilice una lengua que comprenda durante todas las actuaciones en que sea necesaria su presencia, Incluido el interrogatorio policial o por el Ministerio Fiscal y todas las vistas judiciales.

b) derecho a servirse de intérprete en las conversaciones con su abogado en la que preste asistencia letrada.

c) derecho a la interpretación de todas las actuaciones del juicio oral.

d) derecho a la traducción escrita de los documentos que resulten esenciales para el ejercicio del derecho de defensa, incluido en todo caso, las resoluciones que acuerden la prisión, el escrito de acusación y la sentencia y el derecho a la presentación de una solicitud motivada para que se considere esencial un documento.

No obstante lo anterior como recurrente no concreta qué traducciones han sido erróneamente realizadas y la relevancia de las mismas para fundamentar el fallo condenatorio, el motivo debe ser desestimado.

En el tercer bloc reportem les dues resolucions que enjudicien les deficiències en la correcció de la traducció d'elements de prova com són les gravacions de converses telefòniques.

En el procediment que dona lloc a la resolució de 22 d'octubre, l'acusat argüeix que no s'ha identificat el nom dels traductors i que dubta de la professionalitat de la traducció (en aquest cas, urdú). Com en altres ocasions, el TS rebutja l'al·legació amb l'argument que el recurrent no ha plantejat la qüestió al llarg de tot el procés i només ho fa, de manera ja extemporània, en la cassació. El Tribunal entén que la «*buena fe procesal impone la realización de alegaciones temporáneas que permitan la contra-alegación de las demás partes, incluidas las acusadoras*». La Sentència de 10 d'octubre resol un cas amb diferències però amb el mateix resultat. El recurrent al·lega que s'han fet deficientment les traduccions de les intervencions telefòniques atès que només s'han aportat resums i no s'ha observat el degut control judicial. El TS no ho entén així i indica que «*en modo alguno el juez dejó de controlar las intervenciones telefónicas en el curso de la investigación, sin que, tal como se advierte en la jurisprudencia citada, sea preciso en el curso de esas investigaciones que se aporten las grabaciones originales para que el control judicial quede debidamente cumplimentado*». Seguint la línia de la doctrina general, tant en un cas com en l'altre, doncs, s'entén que les deficiències o irregularitats han de ser substantives, acreditades i presentades dins del moment processal oportú.

Finalment, la Sentència de 4 d'octubre de 2017 enjudicia una indemnització per danys (tala d'arbres en finca d'altre). La recurrent, per atacar la legitimació de l'altra part, qüestiona el valor probatori d'uns documents del procés aportats en anglès (fins i tot diu que alguns són en *spanGLISH*). El Tribunal estableix, per una banda, que no correspon a la funció del tribunal ponderar en cassació aquest valor probatori i, per l'altra, que tant pel fet que els documents eren molt senzills com perquè en un moment posterior van ser validats notarialment, no es pot considerar lesionat el dret de defensa de la part demandada.

Toda la argumentación del recurso se dedica a fundamentar las razones por las que la recurrente considera que la demandante no ha acreditado su legitimación activa, en sentido contrario a lo apreciado por la sentencia recurrida, que considera que la exigencia del art. 144.1 LEC viene determinada por la posibilidad de que el Juez y las partes conozcan el sentido de los documentos para articular prueba en su contra, evitándose la indefensión que en el presente caso no se considera producida, pues la impugnación por la demandada se fundó exclusivamente en no estar traducidos los documentos ni legalizados ni apostillados.

Veiem de nou, per tant, i tal com hem vist en cròniques anteriors, que la irregularitat de caràcter lingüístic, com és la presència en el procediment de documents que no siguin en castellà o en l'altra llengua oficial, ha de ser substantiva i ha de causar una lesió real per ser tinguda en consideració.

3 Conflictos laborales en l'àmbit de la normalització lingüística

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 4 de juliol de 2017. Sala Social. Secció 1a. Ponent: María Luisa Soriano Astaburuaga. Ref. CENDOJ: 28079140012017202190.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 16 de novembre de 2017. Sala Social. Ponent: María Luisa Soriano Astaburuaga. Ref. CENDOJ: 28079140012017100873.](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La interlocutòria de 4 de juliol de 2017 posa fi a un conflicte laboral en l'àmbit de la normalització lingüística que ja hem reportat en diverses cròniques anteriors ([Revista núm. 68](#), pàg. 265). El conflicte és entre els professors de galleg contractats per la Xunta gallega, que reclamen, i els tribunals els l'estimen, el reconeixement d'una relació d'índole laboral entre ells i l'Administració que contractava els seus serveis. Els TS ratifica les decisions dels tribunals d'instància que reconeixien aquesta relació de caràcter laboral. Com dèiem també en els números anteriors, encara que sigui una qüestió sense implicació jurídica directa en el règim de la llengua, cal advertir la precarietat en què se sustentava el foment de l'aprenentatge del galleg i volum judicial del conflicte, que amb les resolucions que aquí mencionem ja sumen 52.

Com hem anat dient, una cosa és que la normalització lingüística sigui un procés, i per tant progressiu, per restituir el coneixement i l'ús de la llengua oficial que ha sofert històricament una minorització, i una altra de ben diferent és que els treballadors que donen suport a aquest procés se'ls mantingui en una situació laboral provisional i precària i sense els drets propis de la relació laboral.

Igualment, connectada amb aquestes resolucions, reportem la STS de 16 de novembre, que reconeix la relació laboral entre una empresa adjudicatària del servei de traduccions i interpretacions policials i judicials i un intèrpret que treballava per a ella, formalment amb caràcter de prestació de serveis. El Tribunal, semblantment al que fa en el cas de Galícia, reconeix l'alienitat i dependència pel que fa al treball prestat, i doncs, la relació laboral.

4 Marques

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 19 d'octubre de 2017. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: Rafael Saraza Jimena. Ref. CENDOJ: 28079110012017202410](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La resolució ressenyada planteja una qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de la Unió Europea amb una dosi important de contingut lingüístic, que connecta amb resolucions ressenyades anteriorment, com ara les diferents formes vinculades a la marca «Toro» ([Revista de Llengua i Dret, núm. 66](#), pàg. 352-353, i [núm. 67](#), pàg. 380).

En concret, el TS pregunta sobre la interpretació de l'article 13.1.b del Reglament 510/2006, de 20 de març de 2006, sobre la protecció de les indicacions geogràfiques i de les denominacions d'origen dels productes agrícoles i alimentaris, que protegeix les denominacions registrades contra les denominacions de productes que les evoquin, encara que s'especifiqui l'origen real. Aquí la denominació per a la qual s'insta la protecció, que va ser desestimada en instància, és la de «queso manchego», davant l'ús de determinats paraules i signes que evoquen la denominació d'origen protegida, com ara la marca Rocinante o Adarga de Oro, sobre dibuixos del Quixot o de molins manxecs. En el marc d'aquesta crònica, és interessant com el TS, abans de plantejar les preguntes al tribunal europeu, relata el marc lingüístic i cultural en què s'ha d'entendre la qüestió:

Como cuestión previa, para que quienes lean esta resolución en una traducción a los idiomas de la UE distintos del español puedan entender las preguntas que se formulan al TJUE, debe precisarse que la palabra «manchego» utilizada en la DOP «queso manchego» es el adjetivo con que en el idioma español se denomina a las personas, productos, etc., originarios de la Mancha, que es una región española.

A partir d'aquí ressalta la importància del Quixot, del seu cavall i dels molins de vent que el personatge literari confon amb gegants. Més enllà de la interpretació més extensa o més estricta que els tribunals puguin donar a l'àmbit de protecció de la denominació registrada, i si aquesta també queda protegida davant de productes que utilitzen «evocacions», destaquem, primer, la importància de la dimensió lingüísticocultural de les formes denominatives dels productes, que afecta sens dubte la marca del producte qüestionat, però sobretot quan aquest es posa en relació amb l'àmbit territorial i lingüístic de la protecció. No és el mateix la percepció que té un habitant de la Manxa que la que té un ciutadà d'un altre estat europeu. En aquest sentit, ja incidíem en

aquesta qüestió en [la crònica anterior](#), pàg. 266. Segon, la importància que té el discerniment del cas concret, en el sentit que es poden establir pocs apriorismes, de manera que per veure si s'ha contrariat la protecció de la forma registrada, cal veure la conjugació entre el grafisme i la forma denominativa impugnada. I tercer, amb aquestes formes denominatives tan genuïnes, des d'un punt de vista lingüístic, també cal atendre la idea que una denominació d'origen no es pot apropiari del patrimoni lingüísticocultural del territori (aquesta seria la posició dels òrgans judicials que han resolt prèviament a l'enjudiciament del TS).

5 Diferències en les versions lingüístiques del dret europeu

[Sentència del Tribunal Suprem de 14 de juliol de 2017. Sala Social. Ponent: Milagros Calvo Ibarlucea. Ref. CENDOJ: 28079149912017100046.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 21 de desembre de 2017. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4a. Ponent: Pablo María Lucas Murillo de la Cueva. Ref. CENDOJ: 28079130042017100471.](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les dues resolucions incideixen en la qüestió de les diferències en les versions lingüístiques del dret europeu a l'hora d'aplicar-lo als estats i de fer la transposició al dret intern, matèria aquesta que ja és un tema recurrent en les darreres cròniques. L'existència de diferències entre les distintes versions lingüístiques de la normativa comunitària, totes igualment autèntiques i amb el mateix valor jurídic, pot portar a transposicions i aplicacions diferents en els diferents ordenaments estatals. El multilingüisme de la Unió Europea comporta la possibilitat d'interpretacions no coincidents per raó de la llengua en què està redactada la disposició europea. Com hem anat indicant, aquestes contradiccions juridicolingüístiques són resoltes de manera ordinària pels tribunals interns, i en darrera instància el Tribunal Suprem a través del recurs de cassació. Ara bé, també es compta amb el plantejament de la qüestió prejudicial, com a procediment mitjançant el qual el Tribunal de Justícia de la UE, a instància dels tribunals interns, fixa la interpretació vinculant de la norma europea.

Doncs bé, les dues resolucions del TS, que ja tenen antecedents similars ressenyats en aquesta crònica, són fruit d'aquestes dues vies. La STS de 14 de juliol de 2017 resol un conflicte de caràcter laboral. La norma objecte de dubte interpretatiu és l'article 1.1 de la Directiva 98/59/CE del Consell, de 20 de juliol de 1998, relativa a l'aproximació de les legislacions dels estats membres que es refereixen als acomiadaments col·lectius, en relació amb l'article 51.1 de l'Estatut dels treballadors. Ambdues normes al·ludeixen a la delimitació jurídica del concepte «centre de treball» a l'efecte de la normativa sobre acomiadaments col·lectius. El TS se serveix de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea per determinar aquest concepte. Com ja dèiem a [la crònica de la Revista núm. 67](#) (pàg. 378) en molts casos de discrepàncies entre versions lingüístiques, no solament ens trobem davant de dificultats de traducció, sinó sobretot d'equivalència de conceptes i categories jurídiques.

La STS de 21 de desembre de 2017 també recull una qüestió suscitada anteriorment. Concretament, la interlocutòria de 5 de maig de 2016, recollida a la [Revista núm. 66](#), pàg. 346-347, plantejava una qüestió prejudicial al TJUE per aclarir la interpretació d'un incís d'un precepte de la Directiva 2008/69/CE, de la Comissió, d'1 de juliol de 2008, sobre productes fitosanitaris. La versió espanyola de la Directiva establia un termini amb l'expressió «*a más tardar el 31 de diciembre de 2008*». El dubte del TS era si aquesta expressió permetia una pròrroga del termini per motius objectius i raonables o no. D'acord amb el que assenyalava l'Advocat de l'Estat, si es contrastava amb les versions en anglès i francès de la Directiva, es tractava d'un error de traducció, per bé que reconeixia que totes les versions tenen el mateix valor jurídic. Segons el Tribunal, tant la Directiva com l'Ordre espanyola que la transposava suscitaven el mateix dubte i per això es plantejava la qüestió.

El Tribunal de Justícia aprecia la discrepància entre la versió espanyola i l'anglesa i francesa i indica, atès el context d'aplicació de la norma i de la dicció literal de les altres versions, que no es tracta d'un termini peremptori. I recollint aquest criteri, el TS acaba establint que «*la sentencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea deja claro que en modo alguno se trata del plazo perentorio para la presentación de las solicitudes de revisión de la autorización advertido por la recurrida y afirmado por Syngenta Agro, S.A., sino que se refiere a una cuestión diferente*».

Com dèiem en la crònica mencionada, quan s'aprecien aquestes divergències cal recórrer a la interpretació de la norma pels mecanismes usuals (sistemàtica, finalitat, context), però també atenent especialment les llengües que han estat les llengües en què s'ha produït la tramitació de la norma, encara que totes tinguin el mateix valor des d'un punt de vista jurídic.

6 Nomenament com a intèrpret jurat per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica

[Sentència del Tribunal Suprem de 7 de novembre de 2017. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4. Ponent: María del Pilar Teso Gamella. Ref. CENDOJ: 28079130042017100394.](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La Sentència ratifica el criteri mantingut ja en la STS de 24 de març de 2015. L'exempció de la prova per a obtenir el títol de traductor i intèrpret de l'Oficina d'Interpretació de Llengües del Ministeri d'Afers Exteriors per als graduats o llicenciats que han cursat el grau universitari de traducció i interpretació (amb els corresponents crèdits de traducció jurídica i econòmica) no actua de manera automàtica, sinó que està sotmesa a la valoració i comprovació per part de l'Administració que convoca la prova.

La qüestió controvertida és, doncs, la denegació per part de l'Oficina d'Interpretació de Llengües del Ministeri d'Afers Exteriors de la sol·licitud de nomenament de traductor-intèrpret jurat de llengua anglesa per la via del reconeixement dels estudis universitaris de traducció jurídica i/o econòmica, amb exempció de l'examen ordinari. El Tribunal Suprem hi interpreta la normativa aplicable, constituïda per l'Ordre AEX/1971/2002, de 12 de juliol, per la qual s'estableixen els requisits i el procediment per a l'obtenció del nomenament de traductor/a-intèrpret jurat/da per part llicenciats en traducció i interpretació.

L'actual doctrina jurisprudencial en aquest tema s'adapta al canvi normatiu que resulta de la derogació per l'Ordre esmentada de l'anterior Ordre de 21 de març de 1997, la qual preveia un major automatisme del reconeixement a partir de la certificació dels crèdits per la universitat (sobre aquest gir doctrinal vegeu la STS de 24 de març de 2015, ressenyada en la [Revista núm. 64](#), pàg. 223-224). El TS hi reconeix la discrecionalitat tècnica de l'Oficina d'Interpretació de Llengües per valorar, en vista dels programes de les assignatures cursades, si els sol·licitants tenen la «preparació específica» exigida per exercir com a traductor jurat, i no és suficient ni determinant la certificació dels crèdits per part de la universitat. La Sentència reportada recull la doctrina establerta a la STS de 13 d'octubre de 2015 ([Revista núm. 65](#), pàg. 229):

En la Orden de 12 de julio de 2002, por el contrario, ya no existe el citado automatismo. Aunque se mantiene la necesidad de que las asignaturas correspondientes respondan a una determinada denominación, los créditos asignados por la Universidad no se imponen necesariamente al órgano competente para expedir el título, por cuanto: a) En el caso de la Traducción Jurídica o Económica, solo se tendrán en cuenta los créditos asignados por la Universidad cuando las asignaturas estén dedicadas en su totalidad a la traducción jurídica y/o económica, debiendo quedar esta característica suficientemente acreditada por los programas correspondientes a dichas asignaturas; b) En el caso de la Interpretación, solo serán valorados los créditos correspondientes a asignaturas troncales, obligatorias u optativas y las asignaturas deberán haberse cursado exclusivamente con la combinación lingüística lengua B, castellano, debiendo quedar estas características suficientemente acreditadas por los programas correspondientes a dichas asignaturas.

7 La llengua en contractes privats

[Sentència del Tribunal Suprem de 15 de desembre de 2017. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: María de los Ángeles Parra Lucan. Ref. CENDOJ: 28079110012017100629](#), i 4 sentències més.

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Esmentem aquestes resolucions, que recullen la situació que se suscita en contractacions en què intervenen persones o entitats de més d'un estat. En concret, aquí l'objecte de litigi són contractes fets sobre aprofitament per torn de béns immobles d'ús turístic. Entre les normes que els recurrents creuen infringides, hi ha la DA 2a

de la Llei 42/1998, reguladora d'aquests drets d'aprofitament, que, recollint la normativa europea (Directiva 2008/122) indica que «en aquests casos l'adquirent pot exigir, a més a més, que el contracte se li entregui redactat en alguna de les llengües oficials de l'estat en què radiqui quan aquest sigui membre de la Unió Europea». De fet, les sentències de 10, 12 i 18 de juliol i de 20 de novembre només recullen la disposició, sense més esment sobre la qüestió lingüística. Només la Sentència de 15 de desembre de 2017 fa un menció més en assenyalar que els que han subscrit el contracte i demandants en el procés no han patit vici en la prestació del seu consentiment contractual, atès que el contracte s'ha redactat en el seu idioma (que no era el castellà), que, tot i algunes incorreccions, era substancialment comprensible.

Deixem constància aquí, doncs, de la importància que pot adquirir la llengua en contractacions, sovint massives i sovint amb aplicabilitat de la legislació sobre drets dels consumidors i usuaris, en què intervenen ciutadans de diferents nacionalitats i diferents llengües.

8 Obligació de finançament d'obres audiovisuals

[Sentència del Tribunal Suprem de 25 d'octubre de 2018. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: José Manuel Bandrés Sánchez-Cruzat. Ref. CENDOJ: 28079130032017100395](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 25 d'octubre de 2018. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: Maria Isabel Perelló Domènech. Ref. CENDOJ: 28079130032017100405](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 8 de novembre. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3a. Ponent: Eduardo Espín Templado. Ref. CENDOJ: 28079130032017100419](#)

[Enllaç al cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Aquestes tres sentències resolen impugnacions formulades contra el Reial decret 988/2015, de 30 d'octubre, que regula el règim jurídic de l'obligació de finançament anticipat de determinades obres audiovisuals europees. La norma desenvolupa l'article 5, intitulat "El dret a la diversitat cultural i lingüística", de la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual, que fixa l'obligació dels prestadors del servei de comunicació audiovisual de destinar un percentatge del 5 per cent dels ingressos anuals —6 per cent en el cas de mitjans públics— al finançament anticipat de pel·lícules i sèries de producció europea, amb la precisió que el 60 % es destinarà a la producció «en algunes de les llengües oficials a Espanya». Els demandants (Walt Disney Company Iberia SL, Mediaset España Comunicación SA i la Federación de Asociaciones de Productores Españoles) al·leguen un excés del Reial decret respecte del que estableix la Llei en delimitar els ingressos computables (les dues STS de 25 d'octubre) o bé les obres beneficiàries (STS de 8 de novembre). Compareixen com a parts demandades, segons els casos, l'Administració de l'Estat, Vodafone SAU, la Asociación de Usuarios de la Comunicación (AUC), Wuaki TV SL, Distribuidora Digital SAU i DTS Distribuidores de Televisión Digital SA.

L'al·legació dels aspectes lingüístics resulta tangencial a l'objecte central de les impugnacions, de contingut eminentment econòmic. En les dues sentències de 25 d'octubre de 2017, els recurrents al·leguen, entre d'altres, que l'article 6 del Reial decret vulnera el principi de proporcionalitat, en fixar els ingressos computables com a base de l'obligació financera, ja que «no es acorde al fin perseguido de garantizar el derecho a la diversidad cultural y lingüística, y, por ende, atenta contra la libertad de empresa». No resulta prou clar, a partir dels antecedents, el sentit d'aquesta crítica dels recurrents, que el TS rebutja a partir de la remissió a la STC 35/2016, de 3 de març, que va avalar la legitimitat de l'obligació financera —en tant que límit a la llibertat d'empresa—, amb la referència a la dimensió cultural del cine, que «*es un elemento básico de la entidad cultural de un país*», y contribuye "*al mantenimiento de la diversidad cultural*" de España», d'acord amb els articles 20.3, 44, 46 i 149.2 de la Constitució i l'article 167 del Tractat de funcionament de la Unió Europea (la Sentència citada es referia a l'anterior regulació inclosa en la Llei 25/1994, de 12 de juliol, que incorporava la Directiva 89/552/CEE, sobre la coordinació normativa dels estats membres relatives a l'exercici de les activitats de radiodifusió televisiva: vegeu-ne el comentari a la [Revista de Llengua i Dret](#), núm. 66, 2016, pàg. 325-326). Només en la primera de les dues sentències, el TS estima parcialment el recurs de Walt Disney, en considerar que el Govern s'ha extralimitat en incloure entre els ingressos computables

els derivats de la comercialització de productes accessoris derivats dels programes emesos, com a activitat clarament distingible de la que du a terme el prestador del servei de comunicació televisiva.

En la Sentència de 8 de novembre (recurrent: Federación de Asociaciones de Productores Españoles), l'al·legació relativa a l'aspecte lingüístic es vincula amb la pretensió que es declari l'exclusió de determinades produccions audiovisuals com a beneficiàries d'aquesta obligació de finançament. En concret, es qüestiona que entre la «producció europea de pel·lícules cinematogràfiques, pel·lícules i sèries per a televisió, així com documentals i pel·lícules i sèries d'animació s'inclouin les produccions pròpies dels canals televisius (arts. 5.2.a del Reial decret). Segons al·leguen els recurrents, això va contra la mateixa finalitat de l'article 5.1 de la Llei 7/2010, que estableix: «Totes les persones tenen el dret que la comunicació audiovisual inclogui una programació en obert que reflecteixi la diversitat cultural i lingüística de la ciutadania». Com en el cas anterior, no queda del tot clar quin és el sentit de l'al·legació, però semblaria que, en la mesura que els canals afectats per l'obligació de finançament no presenten diversitat lingüística en les seves produccions pròpies, difícilment la concreció reglamentària d'aquesta obligació serviria a la finalitat legal. La impugnació del Reial decret en aquest punt és rebutjada pel TS sobre la base d'una interpretació del concepte de «producció directa», en relació amb el que estableix l'article 5.3 de la Llei (que distingeix les modalitats de finançament mitjançant la «participació directa en la seva producció o en l'adquisició dels drets d'explotació d'aquestes obres» audiovisuals) i es qualifica d'«extremadament forçada» l'afirmació que incloure-hi la producció interna de la cadena vagi contra l'objectiu legal que la programació audiovisual reflecteixi la diversitat cultural i lingüística de la ciutadania (també previst en l'article 4.1 de la Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals, signada a Paris l'any 2005 i ratificada l'any 2007).

9 Altres

A més d'aquests blocs de resolucions d'aquest període, trobem referències esparses a la llengua, molt sovint vinculades a la reproducció de normativa i no pas a qüestions suscitées al litigi. Així, per exemple, en la [STS de 10 de juliol \(ref. CENDOJ: 28079130042017100318\)](#), en un contenciós sobre tarifes farmacèutiques, es recorda l'article 14.1 de la Llei 29/2006 de garanties i ús racional de medicaments i productes sanitaris estableix que per designar oficialment els principis actius de les medecines la «denominació oficial espanyola serà de uso obligatorio, sin perjuicio de que pueda expresarse, además, en las correspondientes lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas». El valor de la denominació en llengües oficials de les comunitats autònomes és ben escàs i superflu, atès que, com a possibilitat, lògicament pot haver-hi la denominació en qualsevol llengua. O una sentència de 25 de juliol (ref. CENDOJ: 28079150012017100085), que enjudicia el recurs contra una sentència que condemna un guàrdia civil detingut ebri per insults a un superior. En la narració dels fets, s'indica que el condemnat va dir que volia declarar en català i com que l'agent que el portava detingut «conocía esta lengua, le contestó “mol be”, ante lo que Constancio Federico dijo que entonces quería declarar en vasco». Més enllà de l'anècdota, constatem que en les poques vegades que les resolucions del TS reproduïxen seqüències en català, pràcticament mai observen un mínim de correcció gramatical.

En la [Sentència d'11 de setembre \(ref. CENDOJ: 28079120012017100630\)](#) un condemnat no nacional per delictes de tràfic de drogues impugna la condemna del tribunal d'instància, entre altres, a l'expulsió de l'Estat un cop hagi complert mitja condemna, d'acord amb l'article 89 del Codi penal en la redacció que hi va donar la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març. Entre els motius d'aquesta impugnació, que acull el Tribunal Suprem, és que el condemnat no té vincle ni coneix la llengua del país d'origen (Marroc). Veiem, doncs, com aquí l'arrelament i el desconeixement de l'idioma del país d'on és nacional actuen en sentit contrari al que sol passar amb la denegació de nacionalitat.

En el cas que enjudicia la [ITS d'11 d'octubre \(ref. CENDOJ: 28079120012017202140\)](#), el recurrent, condemnat en instància per un delictes electoral (no haver anat a una mesa electoral de la qual havia estat nomenat president suplent), al·lega, entre altres, falta de coneixement suficient de castellà i de català perquè és d'origen filipí. El TS valida el criteri d'instància segons el qual el condemnat no pot aduir aquest desconeixement quan resideix i treballa a Barcelona i cobra prestació d'atur, criteri d'acreditació raonable que, tanmateix, no s'aplica quan es tracta de jutges, fiscals o d'alts funcionaris de l'Estat.

En la [STS de 2 de novembre \(ref. CENDOJ: 28079130042017100386\)](#) es resol sobre la impugnació d'un procés per proveir una plaça funcional en el Congrés dels Diputats. Entre les diverses incorreccions que la recurrent denuncia en l'aplicació del barem, hi ha el capítol d'idiomes, en concret, la falta de valoració del xinès. Sense entrar en més detalls, perquè la resolució no planteja cap qüestió juridicolingüística substancial, el TS considera correcte el rebuig de la valoració d'aquest idioma per falta d'acreditació amb la documentació aportada i no acull la impugnació de la falta de nivell d'anglès de la candidata escollida, justament perquè sí que està suficientment acreditat. Aquesta resolució, doncs, torna a donar compte de la rellevància del sistema d'acreditació dels idiomes en els processos selectius i de la necessària claredat en l'establiment d'aquests.